

Halle

In 1850 woonden in Halle ongeveer 700 mensen in 125 huizen. Halle was destijds alleen een buurtschap in de gemeente Zelhem, het dorp was er nog niet. De circa 600 protestantse inwoners van Halle hoorden kerkelijk bij de kerk van Zelhem.

Een bezoek aan de Zelhemse kerk betekende voor veel Hallenaren een voettocht van één tot anderhalf uur. Een eigen kerk was dan ook een lang gekoesterde wens in Halle. Door allerlei strubbelingen duurde het tot 1858 voor een eigen kerk kon worden gebouwd, op de plek waar nu de Grote Kerk staat.

Tien jaar eerder, in 1848 was al een windmolen gebouwd op de plaats waar nu het bedrijf Coops Mengvoeders staat. Tussen de kerk en de molen en later daar omheen ontstond het dorp Halle.

Kerk en pastorie omstreeks 1930. De kerk werd bij de bevrijding van Halle, eind maart 1945, door een bombardement verwoest en is later vervangen door de huidige Grote Kerk. De pastorie is omstreeks 1973 verkocht als woonhuis en staat er nog steeds.

Een eigen begraafplaats

Nog een belangrijke wens was een eigen begraafplaats. En ook dat lukte, op 23 juli 1862 vond de eerste begrafenis plaats.

De begraafplaats is nog steeds eigendom van de Protestantse Gemeente Halle. Bijzonder is dat er tot nu toe nooit is geruimd.

De groei van de bevolking maakte het nodig de begraafplaats een aantal keren uit te breiden. Dat is nog goed te herkennen. De oorspronkelijke opzet uit 1862 bevindt zich aan de Zelhemse kant, tussen de heg aan de Zelhemse kant en het eerste pad. De eerste uitbreiding heeft vermoedelijk omstreeks 1889 plaatsgevonden.

Een strook aan de kant van het dorp, evenwijdig aan de oorspronkelijke opzet werd erbij getrokken.

In later jaren is dat nog een aantal keren herhaald. Pas in 1999 heeft de eerste uitbreiding aan de achterkant plaatsgevonden.

De molen in 1937 met de wieken in rouwstand bij de begrafenis van molenaar Bernard Coops.

Lijkwagen, berging en lijkenhuisje

Het schuurtje hier bij de ingang van de begraafplaats is in 1932 gebouwd als ... *loods tot de berging van den lijkwagen met toebehooren...* Boven de grote deur staat de bijbeltekst: “Jezus zeide ik ben de opstanding en het leven”. Dit is echter niet de oorspronkelijke tekst. Eerst stond er: “De mensch gaat naar zijn eeuwig huis”. Waarom deze tekst is vervangen is niet bekend.

Omstreeks 1960 is de lijkwagen verkocht omdat steeds meer gebruik werd gemaakt van auto's. Het schuurtje wordt sindsdien gebruikt als opslagruimte voor gereedschap.

Achter op het oude gedeelte heeft een lijkenhuisje gestaan. In 1872 werd bij wet bepaald dat elke begraafplaats een ruimte of gebouw moest hebben waar de lijken konden worden opgebaard van mensen die waren overleden aan een besmettelijke ziekte. Wanneer het Halse lijkenhuisje is gesloopt is niet bekend.

Een foto van de stoet met lijkwagen in 1939 bij de begrafenis van Gerrit Willem Schuurman (de Lindeboom).

Britse vliegers

Achter op de begraafplaats bevinden zich de zes graven van Britse vliegers die zijn omgekomen toen hun bommenwerper in de nacht van 30 op 31 augustus 1940 bij Halle neerstortte.

Tussen de grafstenen staat een bijzonder monument. Volgens Britse bronnen zou het een geschenk zijn van “De burgerij van Halle”. Uit de Britse gegevens blijkt dat het is onthuld op 31 augustus 1945 door een Britse legerkapitein. Merkwaardig is dat in Halle over de herkomst en onthulling niets bekend is.

In het kader van het landelijke project “Adopteer een monument” is in 2015 het monument geadopteerd door de kinderen van de Dorpsschool in Halle.

Een Britse foto van net na de onthulling in 1945. De namen in de steen zitten vol spelfouten. Later is er een plaat voorgezet met de juiste namen. Ook over de herkomst van die plaat is niets bekend.

Herinrichting

In 1999 is de begraafplaats voor het laatst vergroot. In 2015 zijn de mogelijkheden onderzocht voor verdere uitbreiding.

Als we met de ogen van nu naar het oude gedeelte kijken wekt het geringe aantal grafstenen de indruk dat daar maar weinig mensen zijn begraven. Benutten van die ruimte zou één van de mogelijkheden kunnen zijn om de capaciteit te vergroten. Archiefonderzoek maakte duidelijk dat de situatie heel anders was dan gedacht. Vroeger was het in Halle niet gebruikelijk om grafstenen te plaatsen. En daarom weten we alleen uit de archieven dat in dit oude gedeelte bijna 600 Hallenaren (waarvan 250 kinderen) zijn begraven.

Mede daarom is in 2015 besloten om voor uitbreiding aan de achterkant te kiezen en het oude gedeelte, als een blijvend erbetoon, in de oorspronkelijke staat te laten.

Het oude gedeelte waar vele honderden Hallenaren zijn begraven.

Meer weten?

Kijk dan op de website: www.oudzelhem.eu of via de QR-codes.

Meer over de begraafplaats vindt u via: [Begraafplaatsen](#).
En dan onder het kopje Linken kiest u: [Begraven in Halle](#).

Voor de Britse oorlogsgraven kiest u: [Wereldoorlog 2^e](#)
en vervolgens onder het kopje: [Verhalen 2^e wereldoorlog, Britse oorlogsgraven in Halle](#).

Begraven in Halle

Het verhaal achter de
Britse oorlogsgraven in Halle

The story behind the British
war graves in Halle

